

2844

LA COLUMNA DE FOC - LA COLUMNA DE FOC - LA COLUMNA DE FOC

LA UNITAT DE LES ILLES

Hem llegit amb interès les ressenyes dels actes celebrats a Menorca amb motiu del "Dia de la Província". Interès que ha quedat totalment decebut, perquè, com comenta un periodista del "Menorca" (i les ressenyes ho confirmen), aquest "Dia" és artificial, transcorregué sense pena ni glòria, sense el més mínim eco popular, i "respon a un estil ja caduc, que no cobreix ni de molt l'esperit de convivència entre les illes, "cuyo cauce debería ser muy otro", diu "Menorca"; i afegeix encara: "Lástima del dinero que habrá costado todo el tinglado!"

Estam ben d'acord amb el comentarista menorquí, i més encara tenint en compte els discursos que les autoritats pronunciaren amb motiu de la diada. Sembla que el batle de Maó digué que "estava i estaria sempre a favor de la unitat balear, enfront dels qui desitgen que les Illes s'integrin en la gran Catalunya"; que aquestes paraules despertaren l'entusiasme de l'auditori, i que el President de la Diputació, el del NO a la nostra llengua en els plens, i el NO a la llei d'associacions, aquesta vegada digué SJ: va trobar que el batle de Maó havia donat "una gran lliçó d'allò que ha d'esser la integritat regional de les Balears, sense mixtificaciones de cap casta"...

Estam ben posats, amb aquestes autoritats provincials i provincianes! ¿D'on deuen treure, Batle i President, que la integració de les Illes en la "gran Catalunya" (almenys, hem guanyat això: que s'admeti l'existència d'una gran

Catalunya) és contradictòria amb la unitat insular? De fet, les Illes no necessiten integrar-se en la "gran Catalunya", sinó que en formen part per dret propi. Aquest terme, que supos que el batle de Maó va usar per evitar la fórmula "Països Catalans", s'usava fa unes dècades, per a distingir de la "Catalunya estricta", o Principat, o "las cuatro provincias catalanas", la totalidad del territori de parla catalana. En aquell temps, el nom de "gran Catalunya" semblava als castellanistes una mostra patent d'imperialisme català, de separatisme i de Déu sap quines altres "perversitats", el sol fet d'usar-lo us donava patent de "rojo separatista". En la recerca de noms menys perillosos, començà a usar-se amb freqüència el terme "Països Catalans, al qual ens hem anat acostumant a poc a poc, però que encara desperta recels entre molta gent: a la trobada política de Cura, el nom topà amb dificultats, i entre els batles actuals, sembla que provoca l'alèrgia...

batle de Maó, defensam la unitat insular. Però creim interpretar el pensament i la voluntat de tots els illencs, i especialment de menorquins i eivissencs, si feim constar que allò que s'anomena "les Balears" és la unió de tres illes amb personalitat pròpia, que exigeix esser respectada. Aquestes tres illes s'integren naturalment dins una unitat més gran, que constitueix actualment la "provincia" de les Balears; i aquesta unitat insular, forma, amb el Principat, el País Valencià, el Principat d'Andorra i la Catalunya Nord (políticament francesa) aquesta "Catalunya gran" o aquests "Països Catalans" tan mal vistos per les nostres autoritats administratives. Que aquesta Catalunya gran sigui una part integrant d'una entitat més ampla, l'Estat espanyol, o més ben dit, estigui dividida entre dos Estats del món actual, és una altra qüestió. I és una altra qüestió la manera com aquest Estat Espanyol ha d'estar constituït en la

nova etapa que començam, i la manera com han d'integrar-se políticament els Països Catalans entre ells, i les nostres Illes dins els dos conjunts. Tot això forma part de la reflexió actual de tot el món polític de l'Estat espanyol, i esperam que serà sotmès a la consideració del poble, una vegada que els polítics hagin aconseguit un acord sobre les alternatives a presentar.

Però confiam que tant el Rei com l'actual Govern, com els partits polítics de dreta i d'esquerra, tindran en compte, amb un nom o amb un altre, la unitat lingüística i cultural que les Illes formen, juntament amb les altres terres catalanes. Esperam que ningú serà capaç de prescindir de la història, la tradició i la cultura d'un poble fins al punt de proposar, per exemple, que "la petita Catalunya", és a dir, el Principat, "las cuatro provincias catalanas" formin una entitat amb personalitat pròpia, i en canvi les Illes i València siguin "provincies" com Múrcia o Albacete. Això sí que seria "desintegrar" les Illes, i confiam que no ho consentiria cap illenc, ni tan sols els batles i el President de la Diputació, tan gelosos de la nostra personalitat. (A.M.)

ANECDOTARI

En el meu temps de joventesa vaig esser coprotagonista de dues "anècdotes sociolingüístiques" que ara us contaré:

1. L'any 1953, acabada de fresc la meua carrera, vaig participar, com a professor de grau elemental, al curs d'estiu d'"Español para Extranjeros" organitzat per la Universitat de Barcelona i l'Estudi General Lul·lià. Acabat el curs, vaig anar a Eivissa i Formentera amb un grup de deixebles (que en tres setmanes no havien après gran cosa); hi havia alemanys, franceses i italianes.

Anant d'excursió per Formentera, ens perdérem al bell mig de l'illa, i vaig deixar les meves companyes per anar a demanar el camí a uns homes que es veien lluny; en tornar, vaig trobar una velleta formenterana amb les meves companyes, quexerraven i gesticulaven.

-Bon dia!, vaig dir.
La velleta, ni tan sols no em tornà la salutació. Amb cara de sorpresa total, em digué:

-Jo no sé què passa: elles parlen i jo parl, i no mos entenem!

Jo li vaig dir:
-Es que parlen d'una altra manera.
Més sorpresa encara, la dona demanà:
-O poden parlar de moltes maneres...?

Ella creia que tots els humans teníem una llengua única (i això que llavors la costa formenterana ja estava invadida de turistes i "hippies"). Ni tan sols tenia notícia de l'existència del castellà.

2. Un any més tard, per l'agost del 54, vaig anar jo a fer un curs d'estiu d'alemany a Frankfurt. En el tren que em duia a la frontera, un parell de dones d'un poblet català, que venien de Barcelona de consultar un metge, m'interrogaren sobre el meu viatge. Es quedaren espantades de saber que me n'anava ("tan jove, i tota sola!") a Alemanya, i que tenia trenta hores de tren per arribar-hi. "I no li fa por, anarse'n sola tan lluny?", repetien. Davant la seva insistència, vaig acabar per dir-les que em preocupava una mica la qüestió de la llengua; que no estava segura d'entendre'm bé amb la gent.

-O enraonen el castellà, a Alemanya?, em digué una d'elles, en to de compassió per aquesta dificultat suplementària, que no havia considerat.

Quan li vaig dir que a Alemanya no parlaven ni català ni castellà, sinó una altra llengua "més difícil que el castellà", no se'n sabia avenir. "Més difícil que el castellà!", anava repetint en to de commiseració, i amb tot l'aire de considerar-me boja perduda, pel meu atreviment de llançar-me a tal aventura.

AINA MOLL

HIELD SAHÏ EN CUBITOS 100% PURO

A DOMICILIO TEL 291554

"Països Catalans", com "la gran Catalunya", com "les terres catalanes", etc., són termes que serveixen per a designar la unitat lingüística i cultural, que existeix ben patent i que ningú no pot negar racionalment, formada per totes les terres i la gent de parla catalana. Dins aquesta unitat, no cal integrar-hi les Illes, perquè hi estan integrades, com a part important, del temps del Rei En Jaume ençà. Per tant, no trobareu ningú, entre els qui propugnen la defensa d'aquesta unitat cultural, que vulgui desmembrar la unitat de les Illes. Nosaltres, com el

ELS LLINATGES DE LES BALEARS (XX)

NOMS FORASTERS I ESTRANGERS

Fins ara hem parlat dels llinatges diguem-ne "bàsics" de la població d'aquestes illes, pel fet d'esser o d'origen català o d'un remanent semític no gaire posterior a la conquesta feta per Jaume I. Només ens manca indicar l'existència d'altres cognoms o llinatges importats -més tard a través dels immigrants de diversos països (França, Itàlia, Castella, etc.).

Els d'origen castellà són, naturalment, els més nombrosos, a causa de la unió política de les corones d'Aragó i Castella i de la immigració sempre creixent des del centre i sud de la Península Ibèrica. Un d'aquests llinatges, molt estès aquí, és GARCIA (i la seva variant GACIAS). També n'hi ha molts d'aquests noms castellans tan típics, acabats en -EZ, com Gómez, Hernández, Pérez, Jiménez, López, etc. Una partida d'aquests noms castellans en -EZ s'han adaptat a la pronúncia catalana i han canviat la E en I; així, els cinc que acabam de citar s'han convertit

respectivament en GOMIS, HERNANDIS, PIRIS, XIMELIS i LLOPIS. Aquest canvi no s'ha produït solament a les Balears, sinó també a Catalunya i al País Valencià.

A Mallorca hi ha alguns llinatges típicament italians, com BELLOTO, BRUSOTTO, BRONDO, DAMETO, ORLANDIS. També sembla esser italià RIGO (de l'italià "Arrigo", Enric), però també pot venir del cognom francès "Rigaud".

No són gaire els llinatges mallorquins d'origen basc; el més característic és BISQUERRA.

També són poc freqüents els procedents de llengües centroeuropees o nòrdiques. El llinatge OLEO ve de l'irlandès "O'Leary", i a Sòller hi ha el cognom XUMET que, segons sembla, és una deformació de l'alemany SCHMIDT.

FRANCESC DE B. MOLL